

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-79-38>

УДК [314.7:314.143]:33

МІГРАЦІЙНА МОБІЛЬНІСТЬ МОЛОДІ: ЧИННИКИ ЗРОСТАННЯ ТА БЕЗПЕКОВІ НАСЛІДКИ

YOUTH MIGRATION MOBILITY: DRIVERS OF GROWTH AND SECURITY IMPLICATIONS

Голбанос Сергій Сергійович

аспірант,

Центральноукраїнський національний технічний університет

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4167-9753>**Golbanos Serhiy**

Central Ukrainian National Technical University

Стаття спрямована на розроблення комплексного підходу до аналізу чинників, що зумовлюють зростання міграційної мобільності української молоді, та оцінювання у наслідків цього явища з позицій національної безпеки. Уточнено сутність категорії «міграційна мобільність молоді», визначено добір ключових детермінант у воєнних умовах і за обмеженості даних. Показано, що комбінації безпекових, економічних, освітніх та інституційних чинників формують траєкторії від коротких і циркулярних до довготривалих переміщень, впливаючи на втрати людського капіталу та регіональні дисбаланси. Розроблено концептуальну модель міграційної мобільності із мінімальним набором індикаторів для моніторингу та швидкого коригування рішень. Запропоновано першочергові напрями державної політики, спрямовані на мінімізацію міграційних втрат людського капіталу й посилення стійкості критичних секторів економіки та безпеки країни.

Ключові слова: міграційна мобільність молоді, детермінанти, національна безпека, людський капітал, концептуальна модель, реєміграція, циркулярна міграція, державна політика.

The article is directed at developing a comprehensive approach to analysing drivers of youth migration mobility growth in Ukraine and assessing this phenomenon from a national security perspective under wartime pressures on demographics, staffing of critical sectors, fiscal capacity, and institutional resilience. A combined systemic, institutional, and structural-functional framework is employed, integrating conceptual and analytical modelling with a minimal indicator set suitable for monitoring under data constraints. Comparative and statistical analyses describe regularities of mobility along education-to-first-job transitions across regions and time horizons, while abstract-logical generalisation formalises definitions and cause-and-effect links. Youth migration mobility is specified as a holistic category with process-related, structural, and security-related dimensions. The study shows that distinct combinations of security, economic, educational, and institutional determinants channel trajectories from short and circular movements to long-term emigration, generating human capital losses, skills mismatches, and regional disparities within the 18–34 cohort. A security-focused conceptual model links drivers and outcomes to trackable indicators, enabling diagnosis of bottlenecks-safe housing, first-job entry, qualification recognition, childcare – and alignment with practical tools. Policy directions are outlined to reduce losses and strengthen resilience: safety and housing in priority regions; first-job programmes in reconstruction-critical sectors with employer co-financing; education-to-career bridges with return incentives; accelerated recognition through a one-stop service and modular upskilling; support for circular mobility and diaspora-based knowledge transfer. Expected effects include higher return rates and circularity, faster re-entry into priority sectors, mitigation of regional imbalances, and reinforcement of security and recovery capacity through coordinated, evidence-based implementation.

Keywords: youth migration mobility, determinants, national security, human capital, conceptual model, indicators, re-emigration, circular migration, public policy.

Постановка проблеми. Після 2014 року, а особливо у період повномасштабної війни, все більше молодих українців виїжджають з регіонів із високими ризиками або переміщуються всередині країни, що зменшує чисельність

молоді у багатьох громадах і руйнує звичні маршрути «освіта – перше робоче місце – кар’єрний розвиток». Зростання міграційної мобільності молоді в умовах воєнних реалій посилює нестачу працівників у відбудові,

медицині, освіті, інженерії, IT, дефіцит молоді у робітничих професіях, ускладнює реалізацію інфраструктурних проєктів і сповільнює модернізацію економіки. Проблема загострюється тим, що короткі навчальні чи тимчасові поїздки дедалі частіше переростають у тривалу роботу за кордоном, а повернення відкладається; у прикордонних і промислових регіонах це відчувається найсильніше. Це, у свою чергу, позначається на загостренні демографічних проблем, зменшенні мобілізаційного та податкового потенціалу, зростанні дисбалансів на ринку праці й ризиках зривів відновлювальних програм у критичних секторах економіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Молодіжна міграція дедалі частіше розглядається науковцями не лише як економічний процес, а як фактор, що впливає на стійкість і безпеку держав, зокрема через демографічні зміни та перерозподіл людського капіталу. Відомі західні дослідники Г. Кастлз [5], Д. Мессі [7] С. Сассен [9], Т. Файст [6] та ін. сформували підвалини теоретичного осмислення мобільності та її мережевих, інституційних і глобалізаційних вимірів. Українська наукова школа соціальної економіки та демографії розвинула ці підходи, конкретизувавши їх щодо національних умов, вікових груп і регіональних відмінностей. В цьому контексті доречно виділити публікації Е. Лібанової [3], О. Малиновської [4], О. Позняка [3], М. Біль [1], Т. Васильців [2], О. Махонюка [1], О. Мульської [2], М. Семикіної, Н. Трусової [8; 10], що засвідчують зростання уваги до драйверів молодіжної мобільності у воєнний період, до її соціально-економічних ефектів, зв'язку між виборами молодих людей і спроможністю держави підтримувати відновлення та модернізацію.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Водночас, попри ґрунтовні напрацювання у сфері молодіжної міграції, не вистачає досліджень, де фактори зростання мобільності молоді комплексно аналізуються саме крізь призму національної безпеки. З методологічного погляду недостатньо також інструментів, які б поєднували теоретичні моделі з простими для збору індикаторами в умовах обмежених даних, щоб оперативно оцінювати, які комбінації безпекових, економічних, освітніх та інституційних факторів стимулюють виїзд або, навпаки, підтримують намір повернення. Поглиблення наукових пошуків у цьому напрямі сприятиме розробці прикладних рішень, що зменшують

втрати людського капіталу та підсилюють стійкість держави під час викликів та загроз.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою написання статті є розроблення комплексного підходу до аналізу чинників, що впливають на зростання міграційної мобільності української молоді, та оцінювання наслідків цього явища з позицій національної безпеки України. Для досягнення поставленої мети передбачено вирішити такі завдання:

- уточнити сутність поняття міграційної мобільності молоді; обґрунтувати вплив основних чинників інтенсифікації міграційної мобільності молоді з урахуванням викликів для національної безпеки;

- побудувати концептуальну модель міграційної мобільності молоді в контексті безпеки, що ілюструє взаємозв'язки між безпековими, економічними, освітніми та інституційними чинниками і наслідками молодіжної мобільності для держави;

- окреслити першочергові напрями державної політики, спрямовані на мінімізацію міграційних втрат людського капіталу й посилення стійкості критичних секторів економіки та безпеки країни.

Виклад основного матеріалу дослідження. Міграційна проблематика давно утвердилася як поле перетину соціології, економіки, політології та досліджень міжнародних відносин, де сформовано широкий спектр підходів до пояснення причин і наслідків переміщень населення. Наукове підґрунтя таких підходів закладено працями зарубіжних та українських дослідників минулого і сучасності, серед яких – Г. Кастлз, С. Сассен, Т. Файст, Д. Мессі, Е. Лібанова, О. Малиновська, О. Позняк, Птуха М., Струмилін С. та інші. Класичні й сучасні праці провідних дослідників створили методологічні засади аналізу міграції як суспільного явища. У межах цього дискурсу окремий напрям становлять дослідження міграційної мобільності молоді. В Україні цьому напрямку науки присвячують свої праці М. Біль, О. Махонюк [1], Т. Васильців, О. Мульська [2], О. Малиновська [4], М. Семикіна, Н.Трусова [8; 10] та ін.

Аналізуючи публікації [1–10], можна констатувати, що міграційна мобільність молоді зазвичай розуміється як здатність і готовність до переміщень, а також фактичні поїздки молодих людей у межах країни та за її кордони з освітніх, трудових, безпекових та інших мотивів, що відрізняються формами й тривалістю та впливають на демографію, ринок праці й інституційну стійкість держави.

Базуючись на сучасних наукових підходах [1–10], відзначимо, що міграційна мобільність молоді формується на перетині кількох блоків причин, зокрема, – економічного, освітнього, інституційного, безпекового. Слід підкреслити, що у воєнний період зміщується акцент із суто економічних пояснень міграційної мобільності на ширшу безпекову рамку: рішення про виїзд, затримку або повернення дедалі частіше залежать від локальних ризиків, доступу до житла та послуг, швидкості визнання дипломів і наявності «кар'єрних мостів» між українськими та іноземними роботодавцями. Це означає, що сутність молодіжної мобільності варто описувати не лише як «рух» у просторі, а як ланцюжок рішень під впливом конкретних комбінацій факторів, який має вимірні наслідки для демографічної структури, кадрового забезпечення критичних галузей і стійкості інститутів. Тому важливо розрізняти оборотні переміщення, що зберігають зв'язок з Україною та потенціал повернення, і тривалу еміграцію, яка веде до втрат людського капіталу.

Розвиваючи наукову думку, пропонуємо міграційну мобільність молоді визначати як інтегральну характеристику індивідуальних намірів і реалізованих переміщень осіб молодого віку у внутрішньому та міжнародному просторі, зумовлених освітніми, трудовими,

безпековими та іншими мотивами, яка проявляється у різних режимах (коротких, довгих, циркулярних) та через механізм комбінацій факторів формує динаміку і перерозподіл людського капіталу, структуру зайнятості та вікову конфігурацію населення. Такий підхід акцентує не лише «факт руху», а й зв'язок намірів, інституційних умов і результатів для стійкості секторів та громад, що є принциповим у воєнний і післявоєнний періоди.

Зазначене дозволяє запропонувати розгляд міграційної мобільності молоді як системної категорії з трьома ключовими вимірами – процесуальним, структурним, безпековим (таблиця 1).

Такий підхід до розгляду категорії «міграційна мобільність молоді» дає змогу, виходячи із системних позицій, побачити процес міграційного переміщення молоді вимірюваним і придатним до управління. У таблиці 1 характеристика міграційної мобільності структурована на логічні площини (як відбувається, у яких формах триває, до чого це веде для безпеки), що одразу «підв'язує» їх до конкретних мінімальних індикаторів мобільності молоді, тож можна однаково описувати різні регіони і групи, бачити «вузькі місця» (де зривається повернення чи інтеграція), порівнювати динаміку в часі та напряду пов'язувати дані з інструментами політики («кар'єрні мости»,

Таблиця 1

Міграційна мобільність молоді як системна категорія: виміри та індикатори

Вимір	Що охоплює	Ключові елементи	Приклади індикаторів
Процесуальний	Послідовність рішень і дій від наміру до повернення/повторних поїздок	Намір – підготовка – виїзд – адаптація/інтеграція – повернення/циркуляція	Частка тих, хто планує повернення; горизонт повернення (місяці/роки); тривалість перебування; наявність плану рееміграції; етап адаптації
Структурний	Форми, тривалість і глибина залучення	Типи: освітня, трудова, вимушена, циркулярна; коротка/середня/довга тривалість; поверхнева/часткова/глибока інтеграція	Тип переміщення; статус (студент/праця/стажування/захист); тривалість (>3, 3–12, >12 міс.); мова/кваліфікація визнана (так/ні); частка часу в Україні/за кордоном
Безпековий	Наслідки для демографії, ринку праці та інституцій	Чисельність і «якість» молодого населення в регіонах; кадрова спроможність критичних секторів; стійкість громад	Зміна чисельності молоді 18–34 років у регіоні; вакансії у критичних галузях (дефіцит); частка молодих фахівців у ключових секторах економіки; участь у місцевому самоврядуванні/волонтерстві; показники повернення і циркулярності

Джерело: сформовано автором на основі розвитку наукової думки [1–10]

визнання кваліфікацій, житлові рішення, таргетування критичних секторів), що дає основу для швидкого моніторингу та прийняття рішень з позицій національної безпеки.

Важливо підкреслити, що в умовах воєнних реалій міграційні рішення молоді прямо впливають на здатність держави підтримувати оборонно-промисловий комплекс, забезпечувати медичні та освітні послуги, відновлювати енергетику та транспорт. Якщо не враховувати ці наслідки, посилюються «витік мізків», кадрові провали та залежність від імпорту робочої сили, що робить країну більш вразливою. Натомість кероване ставлення до мобільності зменшує ризики і перетворює переміщення на ресурс: створення маршрутів «навчання – практика – повернення», прискорене визнання здобутих за кордоном компетентностей, програми житла та перших робочих місць для молоді, підтримка повернення фахівців, залучення діаспори до проєктів відбудови. Такий підхід допомагає швидше відновити критичні спроможності держави, зміц-

нити стійкість громад і підвищити національну безпеку в умовах тривалої загрози.

У зв'язку з цим, стає важливим з'ясування основних чинників, що впливають на міграційну мобільність молоді (рис. 1). Це дозволяє зрозуміти, що формує мотивації молоді (чому від'їжджають або повертаються) і виділяє саме ті комбінації умов, що найсильніше впливають на рішення. Коментуючи схему, зауважимо, що у сучасних умовах воєнного стану зростання міграційної мобільності молоді пояснюється поєднанням кількох взаємопов'язаних чинників, які одночасно штовхають до виїзду й можуть, за певних умов, підтримувати повернення. Діє насамперед безпекова логіка, що підтверджується результатами соціологічних досліджень [1–5]: там, де нижча відчутна загроза та стабільніші базові сервіси, молоді люди частіше затримуються або планують повернення; навпаки, локальні ескалації, руйнування інфраструктури й тривала невизначеність формують рішення про тимчасові чи довготривалі переміщення.

Рис. 1. Основні чинники, що впливають на міграційну мобільність молоді в Україні
Джерело: сформовано автором на основі узагальнення наукової думки [1–10]

Економічні чинники впливу, у свою чергу, підсилюють вектор налаштованості молоді на переміщення: різниця доходів, наявність перших робочих місць у високопродуктивних секторах і зрозумілі соціальні гарантії спрощують вихід на зовнішні ринки праці, тоді як дефіцит гідної зайнятості або невідповідність кваліфікацій вимогам роботодавців у рідному регіоні роблять виїзд більш вірогідним. Освіта додає власну траєкторію: доступні програми обміну, подвійні дипломи та стажування відкривають двері до навчальних переїздів, які нерідко перетікають у трудові, однак наявність визнання результатів навчання і зрозумілих «мостів» від навчання до праці вдома може підвищувати оборотність таких маршрутів.

Суттєво впливають на міграційні рішення молоді також інституційні чинники. Інституційні умови – швидкі і прозорі процедури, визнання кваліфікацій, доступ до житла й базових послуг, наявність сервісів реінтеграції – визначають, чи стане мобільність тривалою еміграцією, чи зберігатиме циркулярний характер. Свою вагу мають і мережі: діаспорні та студентські спільноти зменшують ризики і трансакційні витрати виїзду, створюючи кумулятивний ефект «стежок», якими йдуть наступні покоління.

На індивідуальному рівні на міграційні рішення молоді дуже впливають психологічні фактори й життєві стратегії – прагнення безпеки для себе і сім'ї, потреба в самореалізації та визнанні, досвід травми і вигорання; водночас сильні зв'язки з домом, наявність сенсу і перспективи знижують імовірність довготривалого від'їзду. Регіональна картина при цьому є нерівномірною: найбільш постраждалі території мають вищі ризики відтоку молоді 18–34 років, тоді як великі міста і вузли економічної активності частіше утримують або приваблюють, а внутрішня релокація часто є проміжною фазою перед можливим зовнішнім виїздом.

Нарешті, правила приймаючих країн – доступ до захисту, роботи, освіти, житла, прозорі процедури інтеграції – прямо впливають на тривалість і форму перебування; зміни в дозволах, квотах чи стипендіях швидко змінюють масштаби потоків. Сукупний ефект зазначених чинників визначає тип мобільності: там, де одночасно є робота за фахом, доступне житло, швидке визнання диплома і прийнятний рівень ризиків, – суттєво зростає ймовірність циркулярності та повернення; за відсутності таких комбінацій переважають довші від'їзди й ослаблення зв'язку з країною.

Окреслений підхід до розуміння міграційної мобільності молоді та ролі домінуючих чинників дозволив побудувати концептуальну модель міграційної мобільності молоді в контексті безпеки (таблиця 2).

Запропонована концептуальна модель показує, як різні групи чинників (безпекові, економічні, освітні, інституційні) впливають на рішення і траєкторії міграційної мобільності молоді та які це має наслідки для держави в демографічному, кадровому й інституційному вимірах. Наведена модель комплексно поєднує причини, ефекти й спосіб вимірювання через мінімальний набір індикаторів, щоб за обмежених даних порівнювати регіони і групи, виявляти «вузькі місця» (де зривається повернення або інтеграція) та напряму співвідносити діагностику з практичними інструментами політики (програми першого робочого місця, швидке визнання кваліфікацій, житлові рішення, таргетування критичних секторів). Для того, щоб перевести концептуальну модель міграційної мобільності молоді у практичну площину, необхідно безпосередньо пов'язати виявлені комбінації чинників і вимірювані індикатори з адресними управлінськими рішеннями.

При цьому акцентуємо увагу на тому, що йдеться про необхідність подолання «розривів» між намірами молоді, їхньою освітою, кваліфікацією і реальними можливостями та сервісами всередині країни, через які мобільність перетворюється на тривалі від'їзди:

- по-перше, це «розриви» безпекові: між очікуваним рівнем фізичної захищеності, стабільністю електрики, медицини, транспорту та фактичним станом інфраструктури у громадах;

- по-друге, економічні «розриви»: бракує «перших робочих місць» і зрозумілих кар'єрних стартів у критичних секторах економіки; відмінності в оплаті праці та її умовах порівняно із розвиненими країнами залишаються значними;

- по-третє, – освітньо-кар'єрні: здобути за кордоном результати навчання й досвід не завжди безперешкодно перетворюються на роботу за фахом вдома; відсутні сталі «мости» навчання–практика–працевлаштування;

- по-четверте, інституційні «розриви»: повільні та непрозорі процедури визнання кваліфікацій, фрагментовані послуги повернення, складний доступ до житла, дитсадків і шкіл для молодих сімей;

- по-п'яте, інформаційно-мережеві «розриви»: недостатня сервісна комунікація дер-

Таблиця 2

Концептуальна модель міграційної мобільності молоді в контексті безпеки

Блок чинників	Вплив на мобільність	Наслідки для держави	Мінімальні індикатори	Інструменти політики
Безпекові	Локальні ризики та відчуття захищеності визначають виїзд/затримку/повернення	Скорочення молоді 18–34 років у ризикових регіонах; тиск на сервіси	Зміна чисельності молоді 18–34 років (%); суб'єктивна оцінка безпеки	Безпечне житло; відновлення критичної інфраструктури
Економічні	Дохідні диференціали, вакансії, «перше місце роботи» стимулюють виїзд/циркуляцію	Кадрові розриви у відбудові; втрата податкової бази	Вакансії у критичних секторах; медіанна стартова зарплата	Програми першого робочого місця; податкові/грантові стимули
Освітні	Доступ до програм і визнання результатів формує траєкторії	Закріплення навчання у довгі трудові виїзди; дефіцит молодих кадрів	Статус навчання; визнання кваліфікацій і перезарахування ЄКТС	Мости «навчання – практика – повернення»; спільні програми
Інституційні	Регуляції та швидкість процедур знижують/підвищують бар'єри повернення	Повільна реєміграція; низька циркулярність	Час визнання диплома; доступ до житла	«Єдине вікно» для повернення; швидке визнання кваліфікацій
Комбінації	Поєднання факторів визначає тип мобільності (оборотна, довга, циркулярна)	Нерівномірна стійкість регіонів і секторів економіки	Тип мобільності; тривалість перебування	Пакети для сегментів (студенти/фахівці/сім'ї)

Джерело: розроблено автором на основі узагальнення наукової думки [1–10]

жави і слабка інтеграція діаспорних каналів у проекти відбудови знижують імовірність реєміграції.

Саме такі розриви між очікуваннями та пропозицією на кожній ділянці траєкторії – безпека, житло, робота, визнання, послуги – і мають «закриватися» цільовими пакетами політики держави, щоб зменшити міграційні втрати людського капіталу, посилити циркулярність мобільності молоді та її повернення.

Виходячи з таких міркувань, у державній політиці щодо регулювання міграційної мобільності молоді доцільно передбачити такі напрями:

- «Безпека і житло» (пріоритетне відновлення критичної інфраструктури та програми доступного орендного житла для молодих фахівців і сімей у регіонах відбудови);
- «Швидкий старт кар'єри» (національна програма першого робочого місця у критичних секторах із оплачуваними стажуваннями та ко-стимулами для роботодавців);

– «Освітньо-кар'єрні мости» (спільні програми ЗВО й бізнесу, подвійні дипломи та стажування з умовою повернення і гарантованими місцями практики в Україні);

– визнання кваліфікацій і реєміграція (спрощене та цифровізоване визнання дипломів, «єдине вікно» для повернення з кар'єрним супроводом і допомогою з житлом/садком/школою);

– підтримка циркулярності міграційного руху (ротаційні контракти, короткі місії «переказ знань», програми залучення діаспори до проєктів відбудови та інновацій).

Висновки. Міграційну мобільність молоді доцільно розглядати як цілісне явище з трьома ключовими вимірами: процесуальним, структурним і безпековим. Такий підхід дає змогу послідовно пов'язати причини мобільності з її наслідками для демографії, ринку праці та інституційної стійкості, а також застосувати мінімальний набір індикаторів для регулярного оцінювання ситуації в регіо-

нах і секторах. Обґрунтовано, що у воєнних умовах вирішальне значення має поєднання безпекових, економічних, освітніх та інституційних чинників: саме їхні комбінації визначають, чи переважатимуть короткі й циркулярні переміщення, чи тривала еміграція. Запропонована концептуальна модель міграційної мобільності молоді дає практичні орієнтири для визначення першочергових напрямів державної політики: пріоритет відновлення безпеки та житла, запуск програм «першого робочого місця» у критичних секторах економіки, розбудова освітньо-кар'єрних «мостів», прискорене визнання кваліфікацій і сервіс

«єдиного вікна» для повернення, а також підтримка циркулярності міграційних переміщень молоді та взаємодії з діаспорою. Реалізація цих рішень зменшуватиме міграційні втрати людського капіталу, підвищуватиме частку повернень молодих людей в Україну та зміцнюватиме стійкість держави у воєнний і післявоєнний періоди.

Перспективи подальших досліджень пов'язуємо з апробацією запропонованого мінімального набору індикаторів для моніторингу міграційної мобільності молоді на рівні громад і секторів економіки, та з оцінкою впливу окремих заходів на повернення молоді.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Біль М., Махонюк О., Попадинець Н. Концепція регулювання міграційної мобільності молоді України в умовах війни. *Журнал Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника*. 2022. № 9(3). С. 44–54. DOI: <https://doi.org/10.15330/jpnu.9.3.44-54> (дата звернення: 1.10.2025).
2. Васильців Т. Г., Мульска О. П. Напрями та інструменти економічного механізму державного регулювання міграційних процесів в Україні. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2021. № 2 (82). С. 23–29. DOI: <https://doi.org/10.32782/2520-2200/2021-2-3> (дата звернення: 10.10.2025).
3. Лібанова Е. М., Позняк О. В., Цимбал О. І. Масштаби та наслідки вимушеної міграції населення України внаслідок збройної агресії Російської Федерації. *Демографія та соціальна економіка*. 2022. № 2(48). С. 37–57. DOI: <https://doi.org/10.15407/dse2022.02.037E> (дата звернення: 23.09.2025).
4. Малиновська О. А. Міграція українців в умовах війни: масштаби, тенденції, виклики. *Демографія та соціальна економіка*. 2023. № 1(51). С. 23–35. https://www.idss.org.ua/arhiv/Ukraine_migration.pdf (дата звернення: 23.09.2025).
5. Castles S., Miller M.J. The Age of Migration: International Population Movements in the Modern World. 5th Edition. London: Palgrave Macmillan, 2020. 430 p. <https://www.macmillanihe.com/page/detail/the-age-of-migration-stephen-castles-mark-j-miller/> (дата звернення: 30.09.2025).
6. Faist T. The Volume and Dynamics of International Migration and Transnational Social Spaces. Oxford: Oxford University Press, 2000. 384 p. <https://global.oup.com/academic/product/the-volume-and-dynamics-of-international-migration-and-transnational-social-spaces-9780198293910> (дата звернення: 28.09.2025).
7. Massey D.S., Arango J., Hugo G., Kouaouci A., Pellegrino A., Taylor J.E. Theories of International Migration: A Review and Appraisal. *Population and Development Review*. 1993. Vol. 19. No. 3. P. 431–466. <https://www.jstor.org/stable/2938462>
8. Natalia V. Trusova, Maryna V. Semykina, Oleksandra S. Gumeniuk. Labor force transit in the migration system: changes and reproduction of social-labor relations. *Acta geographica universitatis comenianae*. Vol. 66. 2022. No. 2. P. 203–232. <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57226286373>
9. Sassen S. The Mobility of Labor and Capital: A Study in International Investment and Labor Flow. Cambridge: Cambridge University Press, 1988. 293 p. <https://www.cambridge.org/core/books/mobility-of-labor-and-capital/7B8B9F7E0D2E6D1A6B2A6A0F6B6D3A4A> (дата звернення: 24.09.2025).
10. Semykina M., Kabay V., Luchyk S., Semykina A. Motivational regulators of migration behavior of the population. *Studied of Applied Economics*. Vol. 39. No. 7 (2021): Special Issue: Impact of Current Trends in Social Commerce, Economics, and Business Analytics / Monograph. Available at: <http://ojs.ual.es/ojs/index.php/eea/article/view/4999> (дата звернення: 22.09.2025).

REFERENCES:

1. Bil, M., Makhoniuk, O., & Popadynets, N. (2022). Kontseptsiiia rehuliuivannia mihratsiinoi mobilnosti molodi Ukrainy v umovakh viiny [Concept of regulation of youth migration mobility in Ukraine under war conditions]. *Journal of Vasyl Stefanyk Precarpathian National University*, 9(3), 44–54. <https://doi.org/10.15330/jpnu.9.3.44-54> (accessed: 1.10.2025).

2. Vasylytsev, T. H., & Mulska, O. P. (2021). Napriamy ta instrumenty ekonomichnoho mekhanizmu derzhavnogo rehuliuвання mihratsiinykh protsesiv v Ukraini [Directions and tools of the economic mechanism of state regulation of migration processes in Ukraine]. *Problemy systemnoho pidkhodu v ekonomitsi*, 2(82), 23–29. <https://doi.org/10.32782/2520-2200/2021-2-3> (accessed: 10.10.2025).
3. Libanova, E. M., Pozniak, O. V., & Tsymbal, O. I. (2022). Mashstaby ta naslidky vymushenoї mihratsii naselennia Ukrainy vnaslidok zbroinoї ahresii Rosii [Scale and consequences of forced migration of Ukraine's population due to Russian aggression]. *Demography and Social Economy*, 2(48), 37–57. <https://doi.org/10.15407/dse2022.02.037E> (accessed: 23.09.2025).
4. Malynovska, O. A. (2023). Mihratsiia ukraintsiiv v umovakh viiny: masshtaby, tendentsii, vyklyky [Ukrainian migration in wartime: scale, trends, challenges]. *Demography and Social Economy*, 1(51), 23–35. https://www.idss.org.ua/arhiv/Ukraine_migration.pdf (accessed: 23.09.2025).
5. Castles, S., & Miller, M.J. (2020). The Age of Migration: International Population Movements in the Modern World (5th ed.). London: Palgrave Macmillan. 430 p. <https://www.macmillanihe.com/page/detail/the-age-of-migration-stephen-castles-mark-j-miller/> (accessed: 30.09.2025).
6. Faist, T. (2000). The Volume and Dynamics of International Migration and Transnational Social Spaces. Oxford: Oxford University Press. 384 p. <https://global.oup.com/academic/product/the-volume-and-dynamics-of-international-migration-and-transnational-social-spaces-9780198293910> (accessed: 28.09.2025).
7. Massey, D.S., Arango, J., Hugo, G., Kouaouci, A., Pellegrino, A., & Taylor, J. E. (1993). Theories of International Migration: A Review and Appraisal. *Population and Development Review*, 19(3), 431–466. <https://www.jstor.org/stable/2938462>
8. Trusova, N. V., Semykina, M. V., & Gumeniuk, O. S. (2022). Labor force transit in the migration system: changes and reproduction of social-labor relations. *Acta Geographica Universitatis Comenianae*, 66(2), 203–232. <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57226286373>
9. Sassen, S. (1988). The Mobility of Labor and Capital: A Study in International Investment and Labor Flow. Cambridge: Cambridge University Press. 293 p. <https://www.cambridge.org/core/books/mobility-of-labor-and-capital/I7B8B9F7E0D2E6D1A6B2A6A0F6B6D3A4A> (accessed: 24.09.2025).
10. Semykina, M., Kabay, V., Luchyk, S., & Semykina, A. (2021). Motivational regulators of migration behavior of the population. *Studies of Applied Economics*, 39(7), Special Issue: Impact of Current Trends in Social Commerce, Economics, and Business Analytics / Monograph. <http://ojs.ual.es/ojs/index.php/eea/article/view/4999> (accessed: 22.09.2025).